

LAPSEN HYVÄÄ KOHTELUA KOSKEVA SUUNNITELMA (61b§)

Päätalo

Himaharju Oy

Tässä suunnitelmassa Himaharjun lapsista ja nuorista käytetään yhteisnimitystä ”lapsi”. Lapsille on annettu mahdollisuus osallistua suunnitelman tekemiseen kyselyn muodossa. Kysely on toteutettu kahdenkeskisenä keskusteluna lapselle vuoroon nimetyn kasvattajan kanssa. Aikuinen on tukenut lasta vastaamisessa ja auttanut kysymysten tarkoituksen selventämisessä. Kyselyyn on vastannut 6/7 lasta.

Suunnitelmaa on kirjoitettu aikuisen näkökulmasta sekä **lasten näkökulmasta**. Nämä kaksi näkökulmaa erotat erivärisestä tekstistä. Suunnitelmassa on nostettu esille kyselyn yhteydessä lasten kertomia asioita ja kommentteja. Nämä kommentit erotat: *”erilaisesta tekstityylistä ja ne esitetään heittomerkein puhekuplissa”*.

Suunnitelma on omavalvontasuunnitelman yhteydessä kaikkien nähtävillä. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain ja aina tarpeen vaatiessa.

SISÄLLYS

1. Uuden kyselyn tulokset.....	2
2. Toimenpiteet lasten ja nuorten ikätasoisien itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi, tukemiseksi ja ylläpitämiseksi.....	4
3. Menettelytavat ja 4 a §:ssä tarkoitettu hyvä hoito, kasvatus sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito, joiden avulla sijaishuolto toteutetaan ensisijaisesti ilman rajoituksia.....	5
4. Miten rajoitusten käytön yhteydessä huolehditaan kaikkien talossa asuvien lasten turvallisuudesta:	11
5. Miten palvelujen tai hoidon toteuttamiseen osallistuvien henkilöiden ja muiden toimintayksikössä työskentelevien tai oleskelevien turvallisuudesta huolehditaan rajoitusten käytön yhteydessä ja muissa tilanteissa, joissa heihin saattaa kohdistua väkivallan uhkaa;.....	12
6. Miten tässä laissa tarkoitettut rajoitukset toteutetaan ja missä tilanteissa niitä voidaan käyttää.....	12
7. Yleiset toimintatavat rajoitusten käytön jälkeen.....	13
8. Miten lapsille kerrotaan heidän muutoksenhaku- ja kantelumahdollisuuksistaan	14
9. Lähikasvattajan työ ja Himaharjun toiminnan hyvät ja kehitettävät puolet.....	16

1. Uuden kyselyn tulokset

2026 Lapsen hyvää kohtelua koskeva suunnitelma -kyselyitä päätettiin kehittää ja kyselylomakkeesta tehtiin selkokielineen ja lapsilähtöinen versio. Kysely toteutettiin niin, että kussakin kysymyksessä oli kolme vaihtoehtoa, joista lapsi sai valita lähinnä omaa mielipidettään olevan vastausvaihtoehdon. Myös avoimille vastauksille oli tila jokaisen kysymyksen kohdalla.

Lapsilta kysyttiin kyselyssä seuraavat kysymykset:

- 1) Miten mua kohdellaan. Saanko päättää mun asioista?
- 2) Arki Himaharjussa. Millainen on mun arki Himaharjussa?
- 3) Turvallisuus. Milloin mulla on turvallinen olo?
- 4) Riidat ja rajoittaminen. Ymmärrän miksi aikuiset rajaa mua.
- 5) Oikeudet ja palaute. Mulla on valitusoikeus, tiedän mitä se tarkoittaa.
- 6) Minun ajatukseni Himaharjussa.

Vastausten koonti:

- 1) Saanko päättää mun asioista? Suurin osa lapsista vastasi saavansa joskus päättää omista asioista. Myös en saa päättää ja saan päättää aina -vaihtoehtoihin tuli yhden äänen.

- 2) Millainen on mun arki Himaharjussa -osiossa lapset saivat vastata kysymykseen: Mun mielestä toimivia asioita Himaharjussa. Voit rastittaa mielestäsi toimivat asiat. Vaihtoehtoina olivat: yhteisöpalaveri, liikuntaillat, harrastukset, oma aikuinen joka vuorossa, viikon aikataulut, koulunkäynti, eläinten hoito ja jokin muu. Avoimessa kysymyksissä kysyttiin, mikä näissä on hyvää. Lähes jokainen arjen toiminto sai äänen toimivuudesta: Avoimet vastaukset puhekuplissa.

"Pääsee muuallekin kuin Päätalolle"

"Heppajutut, yhdessä tekemiset (liikuntaillat) on ollu kivoja"

"Yhteisöpalaverit, harrastukset, eläinten hoito, viikon aikataulut, koulunkäynti, oma aikuinen . . ."

"Joka päivä ratsastusta" toiveena

"En keksi miten voisi kohdella paremmin."

"Uskallan kertoa asioistani aikuisille"

- 3) Milloin mulla on turvallinen olo? Lapsista 2 valitsivat vastausvaihtoehdon "aina", loppuissa vastauksista turvallinen olo oli "joskus". Avoimissa vastauksissa kerrottiin oman aikuisen tuovan turvaa. Myös eläimet mainittiin turvan tuojina.
- 4) Kysymys rajoittamisesta. Ymmärrän miksi aikuiset rajaa mua. Lapset vastasivat pääsääntöisesti ymmärtävänsä "joskus", yksi vastaus oli "en ymmärrä"

Lapset kokivat, että rajoituksista oli heille kerrottu etukäteen. Aikuisilta toivottiin varmistusta siitä, että sanotut ja selitetyt, rajoitukseen liittyvät asiat nuori on varmasti ymmärtänyt. Yhdessä vastauksessa toivottiin, ”ettei rajoitettaisi niin paljon”.

- 5) Oikeudet ja palaute. Minulla on valitusoikeus, tiedän, mitä se tarkoittaa. Puolet lapsista vastasi, etteivät tiedä, mitä rajoitusoikeus on ja puolet kokivat tietävänsä.
- 6) Vapaan palautteen kentässä kysyttiin toimivia asioita, asioita, joita pitäisi muuttaa ja muita ajatuksia Himaharjusta. Palautteissa nousi esille lasten toive päästä omaan kotiin. Muita kehittämissuhteita olisi sääntöjen vähentäminen ja ”etteivät aikuiset olisi niin ankaria”. Ratsastusta toivottiin enemmän.

2. Toimenpiteet lasten ja nuorten ikätasoisien itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi, tukemiseksi ja ylläpitämiseksi

Himaharjun Päätalon yksikössä pidetään aina tiistaisin yhteisöpalaveri, jonka tarkoituksena on kuulla lasten mielipiteitä sekä sopia yhteisistä asioista. Yhteisöpalaverissa lapset saavat samalla tuoda esille heille tärkeitä asioita ja toiveita, sekä kehittämissuhteita toimintamme suhteen. Yhteisöpalaveriin osallistuvat lähtökohtaisesti kaikki Päätalon lapset ja yhteisön toimintaan liittyvät päätökset pyritään tekemään yhdessä lasten kanssa.

Osa lasten yhteisöpalaverissa esilletuomista asioista käsitellään tiimissä, jossa työryhmä päättää asiasta ja sopii yhtenäisen toimintamallin. Kaikki asiat eivät näin ole lasten päätettävissä, vaan osa asioista on työryhmän päätettävissä lasten ehdotusten pohjalta. Yhteisöpalaverin tarkoituksena on myös kasvattaa lapsia keskustelun ja kompromissien taitoihin, sekä kasvattaa heitä kohti itsemääräämisoikeuden, vastuiden ja vapauksien hahmottamista. Yhteisöpalaverissa päätetään myös viikoittaisen liikuntatuokion sisällöt sekä viikonlopun aktiviteetit.

Jokaiselle lapselle pidetään viikoittain yksi T-hetki (tärkeä hetki) kahden kesken kasvattajan kanssa. T-hetken tarkoituksena on kuulla lasta asioista, jotka hän kokee sillä hetkellä tärkeiksi. Tavoitteena on luoda kiireetön, kahdenkeskeinen hetki, jossa lapsi kokee olevansa hetken keskipiste – arvostettu yksilönä. T-hetken tarkoituksena on myös vahvistaa lapsen oikeutta olla osallisena omiin asioihinsa ja mahdollistaa mielipiteen esilletuonti turvallisessa tilanteessa. Himaharjun neuvottelutilassa on materiaalipakki, joka on käytettävissä T-hetkillä. Pakkiin on koottu T-hetkillä hyödynnettäviä pelejä, kortteja, tietoa ja palkitsemiseen sopivaa materiaalia.

Osa lapsista tekee säännöllisesti tunnekasvatukseen liittyviä tehtäviä. Tehtävien tarve ja sisältö sovitaan yksilöllisesti. Tunnekasvatus on yksi Päätalon tärkeimmistä tehtävistä. Tunnekasvatuksella on suuri merkitys yksilön hyvinvoinnin kannalta. Omien tunteiden tunnistaminen, sanoittaminen ja niistä keskustelu auttaa nuorta mm. itsesäätelytaitojen kehittämisessä sekä itsetuntemuksessa. Tunnekasvatus toteutuu arkisissa tilanteissa sekä kahden kesken kasvattajan kanssa, että yhteisön jäsenenä.

Lähikasvattajuus on tärkeä osa Himaharjun toimintaa. Jokaisella lapsella on vähintään kaksi omaa lähikasvattajaa. Lähikasvattajan tehtävänä on toimia ”lapsen äänenä” ja viestin tuojana muulle henkilökunnalle. Lähikasvattaja tukee lasta ikätasoiseen päätöksentekoon ja itsemääräämisoikeuden toteutumiseen. Lähikasvattajan työ pohjautuu yhteistyöhön lapsen kanssa. Työssä on tärkeää tehdä päätöksiä lapsen mielipiteet ja näkökulma huomioon ottaen. Lähikasvattajaparit pyritään muodostamaan niin, että kasvattajaparilla olisi käytössään mahdollisimman laaja osaaminen ja näkemys kasvatustyössä. Erilaisuus on rikkaus ja on tärkeää, että kaikilla lapsilla on erilaisia roolimalleja aikuisuutta varten ja lapset näin oppivat myös olemaan vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa.

Lapset osallistuvat heitä koskevien suunnitelmien ja päätösten tekoon ja heidän mielipiteensä selvitetään ennen päätöksentekoa. Lapset osallistuvat pääsääntöisesti aina omiin asiakassuunnitelmiin ja hoitoneuvotteluihin. Lapsella on mahdollisuus keskustella oman sosiaalityöntekijän kanssa kahden kesken ja soittaa sosiaalityöntekijälle aina halutessaan. Lapselle on kerrottu sosiaalityöntekijän merkitys lapsen asioiden päätöksenteossa sekä sosiaalityöntekijän puhelinnumero on talletettu lapsen omaan puhelimeen yhteydenpitoa varten. Lasta kannustetaan yhteydenpitoon sosiaalityöntekijän kanssa.

Lapselle tarjotaan mahdollisuutta harrastaa hänelle mieleistä harrastusta joko Himaharjussa tai Himaharjun ulkopuolella. Lapsella on mahdollisuus hankkia itselleen mieluisia vaatteita, leluja ja tarvikkeita. Lapsella on mahdollisuus sisustaa oma huoneensa omien mieltymyksiensä mukaisesti. Huomioimme näissä, kuten muissakin valinnoissa lapsen iän ja kehitystason.

Lapset pääsevät vaikuttamaan vuosittaisen kesäretken kohteeseen ja retki toteutetaan joka talossa lasten toiveisiin perustuen. Matkakohde ja retken sisältö valitaan lasten toiveita ja mielipiteitä kuullen. Vuosittaisen Vuokatin reissun aktiviteetit toteutetaan osallistujien toiveiden ja osallistumismahdollisuuksien mukaisesti.

Lapsen itsemääräämisoikeuden vahvistaminen ja lapsen kasvattaminen sekä velvollisuuksiin, että vapauksiin, on aikuisten vastuulla. Lapsen kanssa keskusteluiden käyminen ja hänen huomioimisensa arjessa on yksi keino vahvistaa näitä asioita lapsessa. Haluamme, että jokainen lapsi saa päättää omista asioistaan ikä- ja kehitystaso huomioiden.

3. Menettelytavat ja 4 a §:ssä tarkoitettu hyvä hoito, kasvatustarpeet sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito, joiden avulla sijaishuolto toteutetaan ensisijaisesti ilman rajoituksia.

(4 a §Lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin; Lastensuojelun on turvattava lapsen hyvä hoito ja kasvatustarpeet, lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito sekä lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin siten kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 1 §:ssä säädetään.

Rajoitusten käytön edellytyksistä ja päätöksentekovelvollisuudesta säädetään erikseen 11 luvussa. Lapsen hoito, kasvatustarpeet, valvonta tai huolenpito ei saa sisältää 11 luvussa tarkoitettuja rajoituksia.)

Tärkeimmät rajoituksia ehkäisevät elementit hoito- ja kasvatustyössä ovat ennakointi, rutiinit, ammatillisuus, yksilöllisyyden huomiointi, arvostava kohtaaminen ja vuorovaikutus.

Ennakointi ja pysyvät arjen rutiinit tukevat lapsen turvallisuuden tunnetta. Tieto siitä, mitä seuraavaksi tapahtuu, luo turvallisuutta sekä lapsille, että henkilökunnalle. Päätalolla turvallisuus perustuukin mahdollisimman pitkälle yhdessä suunniteltuun ja ennakoitavaan toimintaan sekä arjen tuttuun struktuuriin.

Toinen turvallisuuden kannalta oleellinen tekijä on lapsen kohtaaminen ja vuorovaikutus. Kohtaamisen ja läsnäolon taito lisää turvallisuuden tunnetta, koska lapselle tulee tunne, että aikuiset ovat täällä heitä varten. Lapsen kasvu ja kehitys perustuu vuorovaikutussuhteeseen aikuisen kanssa. Vuorovaikutus onkin avaintekijä haastavista tilanteista selviytymiseen ilman turvattomuuden tunnetta ja väkivaltaa.

Työntekijöiden ammatillinen osaaminen on olennainen tekijä turvallisuuden luomisessa. Työntekijän tulee omata riittävät vuorovaikutustaidot, sekä pystyä toimimaan ennakoitavasti yhteisön sääntöjen ja rutiinien mukaan. Pehdytyksessä keskitymme vuorovaikutuksen ja ennakoinnin, sekä suunnitelmallisuuden merkitykseen.

Ennakointiin liittyy myös jokaisen lapsen kanssa sunnuntaisin tehtävä viikkosuunnitelma tulevalle viikolle. Viikkosuunnitelmaan merkitään tulevan viikon tapahtumat, yhteiset tekemiset, lääkärikäynnit, kouluaikana kouluun liittyvät asiat, kotiharjoittelujaksot sekä terapiat yms. Lisäksi viikkokalenterointiin mietitään yhdessä tavoite, jota arvioidaan viikon päätteeksi.

Jokaisen vuoron alussa lapsen kanssa käydään yhdessä läpi tulevan vuoron tapahtumat ja toiveet ja yhteisesti suunnitellut tekemiset, tehdään ns. päiväohjelma. Tämä luo vahvan turvallisuudentunteen lapsille, joille muuttumattomat olosuhteet ja ennakointi ovat tärkeimmät tekijät turvallisuuden tunteen säilymisessä. Päätalolla käytämme myös kuvaohjausta sanallisen suunnitelman lisäksi. Osa lapsista hyötyy vahvasti kuvaohjauksesta toiminnanohjauksen tukena. Lisäksi käytämme TIMER-kelloa helpottamaan siirtymätilanteita ja toiminnan lopettamistilanteita.

Jokaiselle lapselle tarjotaan iltaisin oma iltahetki. Iltahetki voidaan pitää joko yhteisissä tiloissa tai lapsen omassa huoneessa. Iltahetken yhtenä tavoitteena on turvallisuuden tunteen luominen yön ajaksi. Jos lapsi on levoton tai pelokas, aikuisen tehtävänä on rauhoitella ja luoda turvallisuuden tunne yön ajaksi. Varsinkin alle 12-vuotiailla lapsilla voi olla on yöaikaan liittyviä pelkoja ja nukkuminen jännittää, joten iltahetken merkitys korostuu Päätalolla työskennellessä. Varsinkin sijoituksen alussa Päätaloon sijoitetut lapset tarvitsevat usein vahvaa tukea uniasioihin liittyen. Iltahetkellä on myös tarkoitus rauhoittaa kehoa ja mieltä illan vauhdikkaampien puuhien jälkeen. Iltahetkellä voidaan myös käydä tulevan päivän tapahtumia yhdessä läpi tarpeen vaatiessa. Tämä auttaa lasta ennakoimaan seuraavan päivän tapahtumat. Käytäntö on todettu hyväksi varsinkin silloin, kun päivän ohjelma poikkeaa tavallisista rutiineista esimerkiksi lääkärikäynnin tai juhlan suhteen.

Suunnitelmat muutoksista ja tilanteeseen johtaneista syistä tiedotetaan lapselle heti kun se on mahdollista. Muutokset ja pettymykset kuuluvat elämään ja niitä harjoittelempa Päätalon lasten kanssa turvallisessa ympäristössä kasvatuksen ammattilaisten ohjauksessa.

Henkilökunnalla on päivittäin kaksi vuoronvaihtopalaveria (aamulla ja illalla), jossa lapselle nimetään vuoron ajaksi oma aikuinen. Vuoron oma aikuinen vastaa lapsen asioista ja hyvinvoinnista vuoron aikana. Lisäksi vuoronvaihdossa annetaan raportti lähipäivien tapahtumista ja lasten asioista. Tämä mahdollistaa ennakoinnin ja mahdollisten kuormitustekijöiden tunnistamisen, joiden avulla pystymme arvioimaan, millaista tukea lapsi tarvitsee. Tämän tarkoituksena on tunnistaa mahdolliset haastavat tilanteet ja ehkäistä rajoitustoimenpiteiden käyttö. Myös yövuorolaiselle annetaan raportti vuoron aluksi. Vuoronvaihtopalaveri on yksi toimintakäytäntöemme, jonka tarkoituksena on luoda pohja tiedonkulun lisäksi hyvin suunnitellulle työryhmän toiminnalle jokaiseen työvuoroon. Samalla mahdollistuu lasten tilanteiden ja tapahtumien yksilökohtainen huomiointi, joiden avulla pystymme vaikuttamaan turvallisuuteen esimerkiksi ennakoinnin keinoin.

Vuoronvaihtopalaverin aikana lapsilla on mahdollisuus viettää omaa aikaa. Osa henkilökunnasta osallistuu vuoronvaihtopalaveriin, osa henkilökunnasta on yksikön tiloissa lapsia varten. Oma aika vietetään pääsääntöisesti omassa huoneessa tai vaihtoehtoisesti yhteisissä tiloissa. Oman ajan tarpeellisuus arvioidaan päivittäin lapsikohtaisesti. Oman ajan tarkoituksena on levätä ja rauhoittua, sekä vähentää päivän aikana mahdollisesti kertynyttä kuormitusta. Omalla ajalla lapset saavat vapaasti toimia omassa huoneessaan, kuunnella musiikkia, levätä, leikkiä, tehdä läksyjä jne. Oman ajan tarkoituksena on myös kasvattaa lapsia tunnistamaan itse levon tarpeensa ja opettelemaan oman ajan ottamista.

Näiden kaikkien edellä mainittujen toimien tarkoituksena on ennaltaehkäistä mahdollisia haastavia tilanteita ja väkivaltatilanteita sekä rajoitusten käyttöä.

Hyvä hoito, kasvatusta ja huolenpito nähdään laajana kokonaisuutena. Edellisten lisäksi siihen kuuluu esimerkiksi harrastustoiminta, fyysisestä kunnosta huolehtiminen (liikuntaillat), yksilöllinen huomiointi (T-hetket, asiakassuunnitelma, kausikooste, hoito- ja kasvatussuunnitelma) ja koulunkäynnin tukeminen. Eläintenhoitotehtävät ovat kuntouttavaa toimintaa, josta jokainen lapsi hyötyy omalla tavallaan. Toiminta voi olla esimerkiksi eläinavusteinen tunnekasvatus, vastuun ottamisen harjoittelu, terveellisten elintapojen ja arjen rytmin mallintaminen tai oppimisen ja onnistumisen kokemukset. Viikkosiivoukset ja yhteisölliset askareet taas opettavat huolehtimaan omasta ympäristöstä ja niiden avulla hankitaan tarvittavia taitoja aikuisuutta varten.

Himaharjussa pyrimme toteuttamaan toiminnallisen kuntoutuksen periaatetta, mikä tarkoittaa lapsen osallistumista arjen askareisiin ja tehtäviin, monipuolisen vapaa-ajan toiminnan mahdollistamista, sekä yksilöllistä, lapsilähtöistä toimintaa. Nämä kaikki toimintamallit itsessään edistävät hoidon ja kasvatuksen toteuttamista ilman rajoitustoimenpiteitä.

Edellisten onnistuminen puolestaan edellyttää henkilökunnalta ammattitaitoa ja kokemusta sekä ennen kaikkea vahvaa sitoutumista kasvatustyöhön. Himaharjussa työntekijöitä tuetaan mm. laajalla ryhmä- ja yksilökoulutuksilla, ryhmä- ja yksilötyönohjauksella, säännöllisillä tiimipalavereilla, erikoislääkäritasoisella työterveyshuollolla, laajalla TYHY-toiminnalla (yhteiset retket, hyvinvointipäivät, virike-etukortti) sekä erilaisilla henkilökunnan muilla eduilla (työvaatetus, ylimääräiset vapaapäivät yms.).

Päätälle sijoitetaan pääsääntöisesti alle 12-vuotiaat tytöt ja pojat, yläkouluikäiset tytöt asuvat Elinantalolla ja pojat Uusitalolla. Tällä ratkaisulla on haluttu turvata erityisesti Päätalon lasten kasvu ja kehitys ikätasoisesti omassa rauhassaan. Kaikkien lasten ollessa paikalla työskentelee Päätälle

neljä työntekijää. Yövalvonta on järjestetty siten, että Päätalolla on yksi yötyöntekijä. Kun lapsi avaa yöllä huoneensa oven, yötyöntekijä tulee heti tämän havaittuaan paikalle varmistamaan lapsen tilanteen. Jos kyseessä on esimerkiksi pelkkä wc-käynti, ei yököllä ole tarvetta jäädä seuraamaan lapsen toimintaa. Jokainen huoneesta poistuminen ja oven avaaminen kuitenkin tarkastetaan, jos lapsella on tarve työntekijälle. Jokaisella lapsella on huoneen ikkunassa kulunvalvontalaite, joka kytketään päälle yöksi. Kulunvalvonnan tarkoituksena on lisätä yöaikaista turvallisuutta ja havaita mahdollinen luvaton poistuminen välittömästi.

Aiempien vuosien kyselyiden koonnissa esille tulleita lasten näkemyksiä Himaharjun arjesta:

Kerrotko seuraavista asioista:

A. miten ne tukevat sinun kasvuasi ja kehitystäsi

B. miten niitä voisi kehittää, jotta ne tukisivat paremmin kasvuasi ja kehitystäsi, sekä itsemääräämisoikeuden toteutumista

*Yhteisöpalaveri

*T-hetket

*Viikkosuunnittelu

*Liikuntaillat

*Työhommat

*Talli-/ pieneläinten hoitovuorot

*Arjen ja viikonlopun aikataulut

*Viikkosiivoukset

*Koulunkäynti ja opiskelu

*Oma nimetty aikuinen joka vuorossa

*Kausikooste

*Hoito- ja kasvatussuunnitelma

*Asiakassuunnitelma *Harrastukset ja harrastusmahdollisuudet (Himaharjussa ja ulkopuolella)

C. Onko muita asioita, jotka tukevat kasvuasi ja kehitystäsi?

Yhteisöpalaverit koettiin tärkeinä asioina. Silloin pääsi kertomaan omia mielipiteitä, vaikuttamaan asioihin sekä harjoittelemaan puhumista ja vuorovaikutustaitoja muiden kanssa. Siinä tuli myös kuulluksi.

Osan mielestä palaverin käytänteisiin tulisi kiinnittää huomiota, että palaverista olisi oikeasti hyötyä. Palautteiden perusteella palaveri koettiin liian pitkänä ja lasten epäasiallinen käytös yhteisöpalaverissa häiritsevänä. *"Tuntuu inhottavalle, kun muut nuoret pälpättää ja riitelee."*

T-hetkillä sai kertoa itselle tärkeitä asioita ja sai jakamatonta aikaa aikuiselta. Omaa lempariaikuista toivottiin T-hetkille. T-hetki on tärkeä ja merkityksellinen. *"Aikuiset parantavat mun itsetuntoa." "Tulee tunne, että välitetään ja minun asioista ollaan kiinnostuneita."* T-hetkiä toivottiin myös enemmän. Osa lapsista toivoi, että T-hetket eivät olisi pakollisia.

T-hetkien kerrottiin välillä unohtuvan aikuisilta, mikä koettiin huonona asiana ja tulkittiin, että aikuisia eivät t-hetket kiinnosta.

Viikkosuunnittelu koettiin hyvänä asiana, koska seuraavan viikon tapahtumat olivat tiedossa. Viikkosuunnittelu tuki tapahtumien muistamista ja aikatauluissa kiinni pysymistä. *"On hyötyä."* Osa koki tästä olevan enemmän hyötyä aikuisille, kuin lapsille. Sisältö pitäisi esittää myös yksilöllisesti, eikä kaikille samoja merkintöjä (esimerkiksi koulun merkitseminen oli yhden mielestä turhaa). *"Viikkosuunnitelmaa ei tule joka päivä katsottua."*

Liikuntailta nähtiin terveyden kannalta hyvänä asiana. Yhteisiä pelejä toivottiin enemmän (esimerkiksi lenkkeilyn sijasta). Uusien lajien kokeileminen koettiin hyvänä asiana. Liikuntailtoihin toivottiin myös enemmän yksilön huomioimista yhteisön sijaan. Yksi toivoi enemmän uintia sekä ratsastusta liikuntailtoihin. Yksi halusi, että liikuttaisiin enemmän Himaharjun ulkopuolella. Isoja reissuja toivottiin myös enemmän ja esim. lasersotaa.

Työhommat koettiin osittain kivana asiana. Silloin sai aikaiseksi jotain, mistä tuli hyvä mieli. Yksi koki, että kun teki työhommia, ei tullut maattua sängyssä koko päivää. Rahan saaminen työhommissa koettiin positiivisena. Työhommat myös opettivat asioita, kuten itse työn tekemiseen tottumista. Samalla tulee harjoiteltua vastuun ottamista ja asioita, joita pitää sitten aikuisena tehdä. Haastavana koettiin se, kun työhommia ei saa itse päättää tai valita. Toivottiin, ettei niitä olisi viikonloppuisin ja hommia olisi yleisesti vähemmän. Yhdessä palautteessa työhommat koettiin täysin turhina.

Talli ja pieneläinten hoitovuorot koettiin eläinten kannalta tärkeiksi asioiksi. Eläinten oleminen Himaharjussa lisäsi kodin tuntua. Eläinten hoito lisäsi myös mielen hyvinvointia. Samalla oppii vastuuta ja kohtaamaan eläimiä. Aikuisen apua toivottiin enemmän eläinhoidon tekemisessä. Yksi koki, ettei eläinten hoidosta ole mitään hyötyä hänelle. Kaikkia eläinten kanssa työskentely kiinnostanut.

Harrastukset ja harrastusmahdollisuudet olivat joillekin tärkeimpiä asioita. Ratsastamista toivottiin enemmän, tallituntien lisäksi. Himaharjun ulkopuolisiin harrastusmahdollisuuksiin oltiin tyytyväisiä, mutta koettiin, ettei niitä hyödynnetä riittävästi. Koripallo mainittiin yhtenä kiinnostavana lajina. Toivottiin myös, että esim. lähikoululta voisi vuokrata salia liikumiseen.

Arjen ja viikonlopun aikataulut nähtiin hyvänä. Kun yhteinen aikataulu on selkeä, pystyi helpommin suunnittelemaan omia menoja. *"Ihan kivat, ei valittamista."*

Viikkosiivoukset nähtiin yhteisön kannalta tärkeinä. *"Aika hyvä, motivaatiota tulee."* Ne auttoivat myös tulevaisuutta varten, eli oppii siivoamaan omaa kotia varten. Aikuisen apu koettiin hyvänä, sitä saisi olla välillä enemmän. Yksi koki viikkosiivoukset täysin hyödyttöminä.

Koulunkäynnistä nähtiin olevan tukea aikuisuuteen. Sen sanottiin olevan myös vastapainona turhalle ololle. Koulussa sai taukoa omista ajatuksista. Koulunkäynti nähtiin mahdollisuutena tulevaisuuden ammattihaaveen toteutumiseen. Yksi koki, ettei koulunkäynti ja opiskelu hyödytä häntä ollenkaan. *"Ihan hyvä, välillä ärsyttää."*

Oman aikuisen nimeäminen vuoroon nähtiin hyvänä asiana. Silloin tiesi, keneltä kysyä apua tai tukea. Tiesi myös, kuka huolehtii minusta vuoron aikana. Yksi toivoi, että välillä olisi ihan oma aikuinen, eikä sitä tarvitsisi jakaa muiden kanssa. *"Voi sanoa, jos on hankala olla."* *"On hyvä, että nimetään, olisi hyvä, että saisi toivoa aikuista esim. lapulla."*

Kausikooste sekä hoito- ja kasvatussuunnitelma koettiin ihan hyvänä ja tärkeinä. Se auttoi hahmottamaan edistymistä. Kausikoosteen ja HoKaSun tekemiseen osallistumalla pääsee itse vaikuttamaan omiin asioihin. Toivottiin enemmän tavoitteiden asettamista kausikoostetta tehtäessä. Osa koki, ettei kausikoosteiden tekeminen kehittä heitä millään tavalla, eivätkä he halua osallistua kausikoosteen tekemiseen.

Asiakassuunnitelmaan osallistuminen nähtiin hyvänä asiana, koska silloin sosiaalityöntekijä ja edunvalvoja kuulevat lapsen oman mielipiteen. Yksi toivoi, että asiakassuunnitelmassa kuulataisiin enemmän lapsen omaa toivetta ja toimia sen mukaisesti. Asiakassuunnitelmassa selviää, miksi on sijoitettu ja ”miten pääsee pois Himiksestä”. Asiakassuunnitelmaan osallistumista pidettiin tärkeänä, koska siellä päätetään kaikista asioista. ”Se on hyvä, tulee uusia juttuja.”

Suurin osa lapsista koki, että rutiinit, yhteiset aikataulut ja nimetty aikuinen luovat turvallisuutta ja ennakoitavuutta arkeen. Osa palautteesta oli ristiriidassa keskenään. Esimerkiksi osa koki, että Himaharjussa toteuttavat asiat (kuten eläintenhoito, siivous ja opiskelu) ovat oman edun mukaista toimintaa, osa ei taas kokenut hyötyvänsä siitä ollenkaan.

Muita kasvua ja kehitystä tukevia asioita olivat nukkuminen ja tallitunnit. Tallitunneilla sai rauhassa purkaa mieltä luottamuksella. Viikonloppuna pitkään nukkuminen koettiin hyvänä. Yhdessä vastauksessa mainittiin kasvun ja kehityksen tueksi oma koti.

"Tietää mitä on
tulossa."
(Viikkosuunnittelu)

"Voi päättää
yhteisistä asioista."
(Yhteisöpalaverista)

"Enemmän pitäisi
kuulla mun toiveita."
(Asiakassuunnitelma)

"Ei tue mua!"
(Eläintenhoito)

"Oppii ottamaan
vastuuta."
(Työhommat)

4. Miten rajoitusten käytön yhteydessä huolehditaan kaikkien talossa asuvien lasten turvallisuudesta:

Päivittäisessä vuoronvaihtopalaverissa suunnitellaan etukäteen mahdollisissa rajoitustilanteissa toimiminen. Henkilökunnan kesken sovitaan, ketkä menevät toteuttamaan rajoitusta ja kenen tehtävänä on huolehtia muista lapsista rajoituksen aikana. Tämän työntekijän tehtävänä on arvioida, miten toisten lasten turvallisuus toteutetaan. Joskus tämä ei vaadi erityisiä toimenpiteitä, toisinaan voi olla tarpeellista ohjata muita lapsia toisiin tiloihin, lähteä yhdessä ulkoilemaan tai siirtyä hetkeksi omaan huoneeseen. Työntekijöiden tehtävänä on myös keskustella muiden lasten kanssa tilanteen jälkeen ja luoda turvallisuuden tunne mahdollisesti pelottavan tilanteen tapahduttua.

Tarvittaessa voimme pyytää toisen talon henkilökuntaa paikalle turvaamaan tilannetta, lapsia ja henkilökuntaa. Tämä varahenkilö sovitaan myös etukäteen. Jos mahdollista, rajoitustoimenpiteen toteuttaminen tai siitä kertominen suunnitellaan etukäteen. Tällöin on mahdollista varautua tilanteeseen, mikä lisää kaikkien turvallisuutta.

Lapsilta kysyttiin kyselyssä seuraavat kysymykset:

Miten huolehdimme rajoituksen aikana toisten nuorten turvallisuudesta?

A. Eli miten aikuiset toimivat toisten nuorten turvallisuuden eteen?

B. Miten aikuiset voisivat toimia paremmin, jotta kaikilla olisi turvallista?

Miten aikuiset huolehtivat yleisestä turvallisuudesta Himaharjussa?

Miten aikuiset voisivat toimia paremmin, jotta turvallisuuden tunne paranisi?

Lapset kokivat, että aikuiset ovat toimineet rajoitustilanteissa ihan hyvin. Aikuiset pyrkivät ohjaamaan joissakin tilanteissa lapsia omiin huoneisiin sekä rajaamaan uhkaavasti käyttäytyvää lasta eri tilaan (esimerkiksi olohuoneen ovi kiinni). Hyvänä koettiin se, että haastavien tilanteiden jälkeen asiasta keskusteltiin myös muiden lasten kanssa ja aikuiset antoivat koko ajan viestin siitä, ettei muilla lapsilla ole mitään hätää. Aikuiset toimivat toisia lapsia kohtaan suojaavasti. *"Mua ei pelota Himaharjussa."* Aikuisten päivittäinen läsnäolo luo turvallisuuden tunteen.

Useammalta lapselta tuli esille, että uhkaavissa tilanteissa aikuisten pitäisi puuttua nopeammin, ennen kuin väkivaltainen käytös alkaa. Aikuisten pitäisi oppia tunnistamaan lasten tunteet nopeammin, jolloin haastavilta tilanteilta vältyttäisiin. Osa koki myös, ettei heistä huolehdita riittävästi, jos useampi aikuinen joutuu menemään rajoitustilanteeseen.

Turvallisuuden tunne paranisi, kun tilanne pysäytettäisiin aiemmin. Toisten huutamisen kuulemista ei koettu hyvänä. Toivottiin, että toiseen tilaan siirtyminen tai tilan rajaaminen tapahtuisi nopeammin.

"Hyvin kyllä, mulla on turvallinen olo."

"Aikuinen on lähellä."

5. Miten palvelujen tai hoidon toteuttamiseen osallistuvien henkilöiden ja muiden toimintayksikössä työskentelevien tai oleskelevien turvallisuudesta huolehditaan rajoitusten käytön yhteydessä ja muissa tilanteissa, joissa heihin saattaa kohdistua väkivallan uhkaa;

Henkilökunta koulutetaan etukäteen sekä fyysisten väkivaltatilanteiden varalta että toimintatapojen osalta. Perehdytyksessä keskustellaan vuorovaikutuksen merkityksestä myös haastavissa tilanteissa. Työntekijä tutustuu DDP:n ja ratkaisukeskeisyyden näkökulmiin, joissa käsitellään keinoja myös haasteellisiin tilanteisiin. Työntekijät käyvät AVEKKI- toimintatapamallin ja toteuttavat toimintatapaa ennakkoinnissa ja haasteellisissa tilanteissa. Vuosina 2024-2025 henkilökuntaa on koulutettu traumainformoituun työtoteeseen.

Kun edessä on ennakoitu haasteellinen tilanne, järjestetään aina paikalle riittävä henkilökunta takaamaan turvallisuutta. Lasten turvallisuuden lisäksi on taattava myös henkilökunnan riittävä turvallisuus, mikä toteutuu samoin toimenpitein. Haastavia tilanteita pyritään ennakoimaan etukäteen ja samalla suunnitellaan, kuka johtaa tilannetta ja kuka vastaa tilanteen ulkopuolella olevista henkilöistä. (Ks. edellinen kohta.)

Väkivaltatilanteet ilmoitetaan välittömästi riskienhallintaohjelmaan. Lähijohtajat saavat tiedon tilanteista riskienhallintaohjelman kautta. Jokainen väkivalta- tai läheltä piti -tilanne käydään läpi tilanteessa mukana olleiden työntekijöiden kanssa joko vuoronpurun yhteydessä tai tilanteen niin vaatiessa lähijohtajan kanssa keskustellen. Läpikäymisen tarkoituksena on varmistaa henkilökunnan turvallisuudesta huolehtiminen sekä pohtia keinoja, miten vastaavat tilanteet voisi tulevaisuudessa välttää. Lähijohtajat seuraavat talojensa riskienhallintaohjelmaan ilmoitettujen tilanteiden määrää ja tekevät tarvittavat toimenpiteet. Tarvittaessa olemme yhteydessä hätäkeskukseen, jotta voimme varmistaa nuoren terveydentilan ja turvallisuuden. Luvattomista poistumisista olemme yhteydessä sosiaalipäivystykseen.

6. Miten tässä laissa tarkoitetut rajoitukset toteutetaan ja missä tilanteissa niitä voidaan käyttää

Rajoittaminen on aina viimesijaista toimintaa. Jos rajoittaminen joudutaan kuitenkin tekemään, niin aikuisten toiminta toteutetaan seuraavien periaatteiden mukaisesti:

- rajoitus on lapsen edun mukainen ja se toteutetaan lievintä mahdollista keinoa käyttäen

- rajoitus arvioidaan suhteessa lapsen ikään ja kehitystasoon nähden
- rajoitus arvioidaan lapsen hoidon ja huolenpidon sekä sijaishuollon tarkoituksen toteuttamisen kannalta perustelluksi ja sopivaksi
- rajoituksen käyttäminen on välttämätöntä lapsen oman tai muiden henkilöiden terveyden vakavan vaarantumisen vuoksi, ruumiillisen koskemattomuuden turvaamiseksi tai merkittävän omaisuusvahingon ehkäisemiseksi
- rajoitus on oikeassa suhteessa myös suojeltavaan etuun nähden

Rajoitustoimenpiteiden toteuttamisesta on laadittu erillinen ohje henkilökunnalle.

7. Yleiset toimintatavat rajoitusten käytön jälkeen

Lapsen kanssa keskustellaan tapahtumista ja kuullaan häntä sekä selvitetään, onko jokin asia jäänyt mietityttämään rajoituksen jälkeen. Lapsen kanssa keskustellaan rajoitukseen johtaneista tapahtumista ja rajoituksen tavoitteista juuri hänen kohdallaan. Rajoituksen aikana (tai sen jälkeen) toteutamme rajoituksen lapsikohtaista arviointia. Tämä toteutetaan yksilöllisesti, pohtien miten kyseinen lapsi eniten hyötyy lapsikohtaisesta arvioinnista ja millainen työskentely on lapsen edun mukaista.

Jos rajoitustoimenpide on johtunut väkivaltatilanteesta, täytetään tarvittaessa ristiriita päiväkirja tai tilanteiden selvityslomake. Täyttäminen ja lomakkeen kysymysten kautta tilanteen pohtiminen selkiyttää, mitä eri osapuolet voisivat jatkossa huomioida tilanteessa ja harjoittaa aikuista sekä lasta löytämään keinoja välttää vastaavat väkivaltatilanteet. Päätalon lapsilla kirjoittamisen tai keskustelun lisäksi myös piirtäminen on yksi keino purkaa haastavia tilanteita.

Tavoitteena löytää keinoja, joilla aggressiivinen käytös saadaan hallintaan ennen tilanteen kärjistymistä. Lomakkeiden täyttämisen perusteella lähikasvattajat käyvät keskusteluja nuoren kanssa tarvittaessa myös jälkikäteen sekä hoito- ja kasvatussuunnitelmaa laadittaessa. Yksilökohtainen tunnekasvatustyö on tärkeä osa näiden keinojen löytämistä.

Rajoituksista tiedotetaan mahdollisimman pian lapsen vanhempia sekä sosiaalityöntekijää ja edunvalvojaa. Tiedotamme asiasta myös vastaavaa erityistyöntekijää sekä kasvatustoimittajaa.

Tarvittaessa keskustelemme tilanteesta myös muiden paikalla olleiden lasten kanssa. Keskustelun tarkoitus on kuulla muiden lasten tunteita ja lisätä heidän turvallisuuden tunnettaan mahdollisesti pelottaneen tilanteen jälkeen.

Puramme väkivaltatilanteet myös henkilökunnan kesken. Tällöin tarkoitus on luoda työntekijälle turvallinen tunne haastavan tilanteen jälkeen sekä pohtia, miten voisimme jatkossa välttää mahdolliset rajoitus- tai väkivaltatilanteet. Pohdimme myös, olisiko henkilökunta voinut toimia tilanteessa toisin, jotta voimme kehittää myös henkilökunnan toimintaa haastavissa tilanteissa.

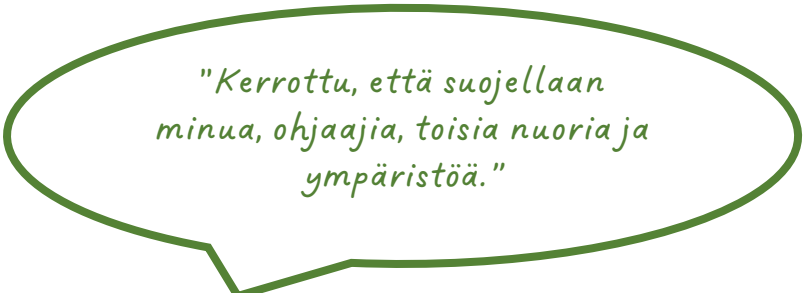
Lapsilta kysyttiin kyselyssä seuraavat kysymykset:

- A. Miten sinulle on kerrottu rajoituksesta ennen sen toteutumista?
Miten aikuiset ovat toimineet hyvin?
Mitä kehitettävää aikuisten toiminnassa on?
- B. Miten sinulle on kerrottu rajoituksen perusteista?
Missä aikuiset ovat onnistuneet?
Mitä kehitettävää aikuisten toiminnassa on?
- C. Miten olemme toimineet rajoitustilanteen jälkeen?
Missä aikuiset ovat onnistuneet?
Mitä kehitettävää aikuisten toiminnassa on?

Lasten mielestä aikuiset ovat onnistuneet keskusteluissa tilanteiden jälkeen ja niistä on jäänyt ”hyvä fiilis”. Lapset kokivat, että heille kerrotaan esimerkiksi kiinnipitämisestä etukäteen. Myös rajoituksen perusteet on kerrottu ennen kiinnipitämistä. Perusteet on kerrottu myös muissa rajoitustilanteissa ja lapselle on annettu mahdollisuus keskustella asiasta, sekä kysellä rajoitukseen liittyen. Keskusteluiden kautta lapset ovat myös ymmärtäneet, mitä ovat tehneet väärin.

Aikuisilta toivottiin, että lapselle tulisi suuttuneena antaa enemmän tilaa ja aikaa, ennen rajaamista. Kiinnipitoihin toivottiin aina kahta aikuista. Ennakointiin tulisi kiinnittää enemmän huomioita. Lisäksi aikuisten toivottiin huomioimaan ikätaso ja oma äänensävy paremmin keskusteluissa. Tiukasta puhuttelusta tuli tunne, että aikuiset ovat vihaisia, vaikka näin ei ollut. Yksi lapsista koki, ettei hänelle ollut kerrottu riittävän selkeästi rajoituksen perusteista. Yksi piti keskustelulomaketta huonona yksipuolisuuden takia.

Osa lapsista ei ollut rajoitettu ollenkaan, joten he eivät osanneet vastata kysymyksiin.

"Kerrottu, että suojellaan minua, ohjaajia, toisia nuoria ja ympäristöä."

8. Miten lapsille kerrotaan heidän muutoksenhaku- ja kantelumahdollisuuksistaan

Lapsen tullessa taloon hänelle kerrotaan perehdytyksen yhteydessä muutoksenhaku- ja kantelumahdollisuuksista ja että hänellä on oikeus olla yhteydessä sosiaalityöntekijäänsä kaikissa tilanteissa, joissa kokee tyytymättömyyttä. Huolehditaan, että lapsella on sosiaalityöntekijän yhteystiedot ja avustetaan häntä yhteydenotossa tarvittaessa.

Rajoitustoimenpiteiden yhteydessä lapselle kerrotaan hänen valitusoikeutensa ja avustetaan valituksen tekemisessä tarvittaessa. Kun tulee tilanteita, joissa lapsella on oikeus valittaa tai kannella toiminnastamme, tarjoamme hänelle mahdollisuuden olla yhteydessä sosiaalityöntekijään (tai muuhun tarvittavaan tahoon) ja tarvittaessa autamme häntä asian hoitamisessa.

Alle 12-vuotiailla huomioimme kertoessamme, että lapsi on varmasti ymmärtänyt oikeutensa ikä- ja kehitystason mukaan, koska muutoksenhaku- ja kantelumahdollisuus voi olla haastava asia ymmärtää oikein.

Lapsilta kysyttiin kyselyssä seuraavat kysymykset:

Sinulla on oikeus muutoksenhakuun ja kanteluun,

A. Miten sinulle on kerrottu asiasta?

B. Miten toivoisit asiasta jatkossa kerrottavan?

Muutoksenhakuun ja kanteluun liittyvien asioiden tiedottamisessa palaute vaihteli suuresti. Osa koki, että heille on kerrottu mahdollisuudestaan muutoksenhakuun ja kanteluun (3/12). Osa koki, että heillä ei ole riittävästi tietoa asiasta (3/12). Osa vastasi, että he ei ole tarvinnut valittaa toiminnasta (2/12). Osa ei halunnut vastata kysymykseen ollenkaan (4/12).

Osa koki saaneen tiedon omista valitusmahdollisuuksistaan aina rajoitusten yhteydessä, jos niissä on ollut valitusoikeus. Yksi vastaaja kertoi myös, että tietää aikuisen auttavan häntä asian hoitamisessa. Jatkossa asiasta toivottiin kerrottavan, niin kuin asia on. Asiat toivottiin esitettävän niin, että nuori oikeasti ymmärtää asian.

"On kerrottu hyvin mielestäni."

"Ei riittävän hyvin, paitsi nyt."

"Ei oo tarvinnu kertoa."

9. Lähikasvattajan työ ja Himaharjun toiminnan hyvät ja kehitettävät puolet

Kysyimme lapsilta yleistä palautetta toiminnastamme ja kehitysjatatuksia. Kasvatustyössä painotamme lähikasvattajatyöskentelyä. Lähikasvattajan tehtävänä on toimia "lapsen äänenä" muulle työryhmälle ja nähdä asiat lapsen silmin. Näemme lähikasvattajatyöskentelyn tärkeänä osana lapsikohtaista huomiointia sekä hyvän hoidon, huolenpidon ja kasvatuksen kulmakivenä.

Lapsilta kysyttiin kyselyssä seuraavat kysymykset:

Miten lähikasvattajan toiminta tukee kasvuasi ja kehitystäsi?

Miten lähikasvattaja voisi toimia paremmin?

Mitkä asiat Himaharjussa toimii ja on hyvin?

Mitä asioita haluaisit muuttaa ja miten?

Lähikasvattajatoimintaa pidettiin hyvänä asiana. Lähikasvattajan koki läheiseksi useampi lapsi ja heidän koettiin oikeasti välittävän lapsen asioista. Lähikasvattajan toivottiin viettävän enemmän aikaa lapsen kanssa, ja vähemmän muiden lasten kanssa. Toivottiin enemmän esim. uintireissuja oman lähikasvattajan kanssa. Lähikasvattajan koettiin osaavan kuunnella lasta. Päivittäisiä kuulumisia voisi kysellä enemmän sekä kahdenkeskeisiä keskusteluja toivottiin enemmän.

Yleisessä palautteessa kerrottiin, että työntekijät ovat hyviä, aikuiset osaavat toimia lapsen eteen ja ruokaa on riittävästi. Hyvää oli, kun on kavereita ja saa liikkua vapaasti. Toivottiin enemmän reissuja, eläimiä, viikkorahaa sekä moottoriajoneuvoja nuorten käyttöön. Yksi lapsi koki kaikki säännöt tyhmiksi. Yksi toivoi omaa lemmikkiä.

*"Välittää aidosti!"
(Palaute lähikasvattajasta)*

"On mahdollisuus yksilöllisiin juttuihin." (Palaute Himaharjusta)

"Tulisi enemmän juttelee." (Palaute lähikasvattajasta)

*"Tietää et on turvallisia aikuisia."
(Palaute Himaharjusta)*

*"Kysyis useemmin, et mitä kuuluu."
(Palaute lähikasvattajasta)*